
ZMOŽNOST POŽELEENJA

Immanuel Kant

249

Poželenje (*/Begierde/, appetitio*) je samodoločena moči */Kraft/* subjekta po predstavi nečesa prihodnjega, kot učinek le-te. Habituelno čutno poželenje imenujemo *nagnjenje /Neigung/*. Poželenje brez moči, da proizvede objekt je *želja /Wunsch/*. Ta je lahko naravnana na predmete, ki se jih subjekt čuti nezmožen privedi, in je potem neka *prazna /müßiger/* želja. Prazna želja izničiti čas med poželenjem in pridobitvijo poželenega je *hrepenenje /Sehnsucht/*. Spričo objekta nedoločeno poželenje (*appetitio vaga*), ki zgolj priganja subjekt, da bi izšel iz svojega pričujočega stanja, ne da bi vedel, v katerega bo vstopil, lahko imenujemo *slaba (/launische/, muhasta) želja* (ki ne zadovoljuje).

Po umu subjekta težko ali sploh ne obvladano nagnjenje je *strast /Leidenschaft/*. Nasprotno je občutje nekega zadovoljstva ali nezadovoljstva /ugodja/neugodja, užitka/neužitka, */Lust-Unlust/*) v pričujočem stanju, ki v subjektu ne pusti, da nastopi preudarek */Überlegung/* (umsko predstavo, ali naj se ji prepustimo, ali naj se ji upremo), *afekt*.

Podvrženost afektom in strastem je tak zmeraj *bolezen čudi /Gemüt/*, saj obe izključujeta gospostvo uma. Obe sta tudi siloviti po svoji stopnji; kar pa zadeva njuno kvaliteto, sta si bistveno medsebojno različni, tako v metodi podleganja kot v metodi zdravljenja, ki bi jo uporabil dušni zdravnik.

(*Antropologija v pragmatičnem oziru*, § 70)

Zmožnost poželenja */Begehrungsvermögen/*, katerega notranji določilni razlog (*Bestimmungsgrund*, določilo), torej njen nagib (*Belieben*), najdem v umu subjekta, se imenuje volja. Volja je zmožnost poželenja, gledano ne toliko kot samovolja (*/Willkür/*, svobodna, prosta volja, izbira) v odnosu do delovanja (*Handlung*), kolikor v odnosu do določilnega razloga samovolje za delovanje, in pravzaprav nima sama zase nobenega določilnega razloga, pač pa je, kolikor lahko določa samovoljo, praktični um sam.

(Metafizika nravi, Uvod)

Prevedel Dean Komel